

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Pars I. De Testamentis, Codicillis, & ultimis voluntatibus. Pars II. De Hærede, & Hæreditate. Pars III. De Legitima Trebellianica, & aliis Detractionibus

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1690

Disc. XIII. Romana seu &c. Officiorum. An, & quando legitima possit filiis prohiberi in casu delicti, & confiscationis, adeò ut sub confiscatione non veniant. Et de imputatione jurium vacabilium, seu ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74043](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74043)

observabam istum videri punctum potius facti, & voluntatis, quam juris, ideoque certam, ac generalem regulam desuper statui non posse, & de consequenti erroneum esse procedere cum generalitatibus, seu cum doctrinis, & decisionibus agentibus de aliis casibus, quoniam juxta sepius in omni materia insinuatam regulam, quaestiones facti, & voluntatis decidendae non sunt cum generalitatibus, sed cum qualitate facti, singulorumque casuum particularibus circumstantiis, à quibus verisimilis voluntas indaganda, seu desumenda est, istaque in dubio potius capienda est pro legitimae prohibitione, & inclusione sub fideicommissio, dum ambitiosiores cupientes ita vivere post mortem, atque perpetuo eorum bona conservare, ita sibi adulando, quod eorum nomen vivat, regulariter in animo habent omnia comprehendere, quae possunt, adeo ut etiam cum cautela, quae dicitur *Societate*, aliisque subtilitatibus curent vinculare legitimam debitam filiis legitimis, vel parentibus, quibus eam tollere non possunt *ex deduct. infra disc. 17. & 18. & malis*; Atque ad hanc verisimilem voluntatem ex aliis facti circumstantiis desumendam, vel respectivè excludendam, principaliter reflectendum videtur, non autem ad solitas Juristarum frigiditates, circa clausulam *omni modo meliori*, vel circa verborum formalitates quae frequentius sunt potius Notariorum, quam testantium.

Atque hinc in ea quaestione, quam adhuc in praxi disputare occasio non dedit, beneque disputat *Theodor. alleg. 61. an. 73. ad 76. & seq.* an scilicet legitima relicta filio naturali legitimo cum tali clausula quod potius, sed non tenebatur eam relinquere, ita legitimae naturam fortiatur, ut onus ab ea rejiciatur etiam contra parentis voluntatem, ut rejicitur in legitima debita filiis legitimis, quoniam ubi pure, & simpliciter relinquatur, neque conjecturæ, vel circumstantiæ diversam voluntatem suadentes concurrunt potius ratione voluntatis, quam potestatis intrat ratio ponderata per *Theodor.* ubi supra, & alios apud eum, quod ita pater filium naturalem agnovit verè in suum per quamdam speciem illius restitutionis luitatis quae ponderatur in foemina à Statuto exclusis, ac effectis extraneis; Sed ubi hæc voluntas verisimilis non urgeat, verius pro meo iudicio videtur, ut de defectu potestatis dubitandum non sit, ex nimium probabili ratione ponderata per *Alciat.* & alios allegat. per ipsum *Theodor.* quod qui nullatenus dare vel facere tenetur, si det aliquid vel minus, vel qualitate, prorsus improbable est ejus iudicium redarguere; Atque ponderationes *Theodor.* & aliorum apud eum, continere potius videtur quamdam leguleicas subtilitates in iudicando negligendas, unde propterea *Rota dicta decif. 35. par. 3. rec.* in fine etiam ex levi fundamento clausula *omni modo meliori* id firmavit.

Quatenus verò legitima debeatur ita, & taliter quod legitimatus in hoc iure legitimi habendus veniat; Alias consultus in una *Engubina detractionum* pro parte Lucae Antonii Andreoli, an legitimo congrueret dispositio *lex. in cap. Raynuitius de Testam.* super duplici detractione, legitima scilicet, & rebellianica; Respondi affirmativè ex iis, quae ceteris relatis firmantur per *Merlin. de legit. lib. 1. tit. 2. q. 8. num. 13. & Theod. dicta alleg. 61. num. 81.* Quamvis maturum, ac determinatum iudicium desuper non efformaverim, cum istud verè constitutum, seu efformari non possit nisi occasione controversa, & forensis disputationis, in qua elaborationibus, atque ingeniis acuentibus Advocatis hinc *Card. de Luca P. 111. de Legit.*

inde, devenitur ad notitiam omnium, quae pro utraque parte assistant; Istaque est ratio, cur magis facienda sit auctoritas decisionum magnorum Tribunalium collegiatorum, potissimè in causis gravibus benè discussis, super ipso tamen puncto principaliter disputato, ac deciso, & è converso non magni facienda auctoritas illorum privatorum Doctorum, qui in foro nil, vel parum versantes, cum magno improbo labore libros revolvendo, ponunt in charta quidquid inveniunt.

ROMANA

SEU &c.

OFFICIORVM,

PRO N.

CUM

CAMERA seu DATARIA
APOSTOLICA.*Causa disputata coram Datario scripta per concordiam.*

An, & quando legitima possit filiis prohiberi in casu delicti, & confiscationis, adeo ut sub confiscatione non veniat.
Et de imputatione iurium vacabilium, seu vitalitiorum in legitimam.

SUMMARIUM.

- 1 **C**ausa controversa.
- 2 **I**us rejiciendi onus de legitima non transit in fiscum.
- 3 **Q**uod sub fideicommissio in casu delicti veniat etiam legitima.
- 4 **A**n, & quando confiscatio veniat sub prohibitione alienationis.
- 5 **Q**uod expressa prohibitio confiscationis capiat etiam legitimam.
- 6 **D**e rationibus, ob quas isto casu legitima cadat sub onere.
- 7 **D**e differentia, ubi privatio in casu delicti est simplex, & ubi est cum clausula reintegrationis.
- 8 **D**eclaratur regula, quod semel haeres, non desinit esse talis.
- 9 **A**n filii reus laesa majestatis debeatur legitima.
- 10 **A**n censentur electa in propriam legitimam officia vocabilia, ex eo quod intestata essent in ejus persona.

DISC. XIII.

Juxta facti seriem, de qua in hac eadem causa, & inter easdem partes *sub rit. de fideicommissis disc. 150.* Inter plures disputationes in hujusmodi controversia habitas, ea fuit praecipua, An sub fideicommissio, de quo in dicta sua materia, contineretur legitima aliàs de jure debita filio, ex cujus persona, fiscus, seu Camera jure confiscationis opponeret de retentione pretii officiorum Romanorum in hereditate fideicommissitantis.

In hoc autem scribentes pro Dararia fundabant affirmativam in regula generali concedente legitimae exemptionem à quibuscumque oneribus, & gravaminibus, limitari non solita, nisi in casu quo adhibeatur cautela vulgò nuncupata *Societate* de qua *infra disc. 16. & seqq.* Posita enim competentia dictae detractionis

K 3

De LUCA
de
flamentis
et cat.
CVI
9

detractiois, inferebant quod in eam cessissent officia vacabilia, de quibus erat controversia utpote in eam electa ex regula *text. in l. Marcellus ff. ad Trebell.* Stante quod hæres gravatus curaverat ea transferri in ejus personam, & ad ejus dispositionem, quasi quod hujusmodi actus translationis, speciem alienationis importaret.

Scribens pro ejusdem delinquentis filiis jure fideicommissi venientibus, dicebam, quod licet regula sit, ut onera legitima adjecta non obligent juxta vulgarem regulam *text. in l. quoniam in prioribus Cod. de inoff. testam.* Nihilominus ubi quaestio non est cum ipso filio, de legitima libertate contentente, ac allegante talis oneris rejectionem, sed cum fisco ejus hærede anomalo, legitimam ex persona delinquentis detrudere volente, tunc nisi hic adversus onus adjectum reclamaverit, talis facultas reclamandi, ac onus rejiciendi, in fiscum non transmittitur ex deductis *per Surd. conf. 570. Vermigliol. conf. 57. num. 2. Fusar. quest. 296. n. 112. Merlin. de legit. lib. 3. tit. 1. quest. 3. num. 5. vers. limitatur.* *Mastrill. decis. 181. num. 22. cum sequen.* ubi in specie reprobatur distinctio inter majorem, & minorem ætatem, & respondetur *ad Riminald. conf. 70. cum eodem Riminald. conf. 193. num. 12.* quam distinctionem etiam *Gratian. ubi supra*, istamque opinionem ex *Surd. & Farin. ubi supra* firmat *Rota nostra dec. 635. num. 6. par. 4. rec. tom. 3.* Ex quibus liquet, quod attentis auctoritatibus, de his præcisis terminis loquentibus, ista est penè omnium recepta sententia, paucos habens contradictores, eoque magis recipienda, quia validis, ac probabilibus munita est rationibus pro meo judicio, ac genio ante omnia spectandis.

Duplicem siquidem D.D. hujus propositionis rationem assignant; Unam, quod patrilicium est filium exheredare, non solum ex quatuordecim causis in jure enumeratis, sed etiam ex aliis æquipollentibus, illa præsertim gravis, & scandalosi delicti, u sustinebam *in una Romana pecuniaria*, disputatorum A.C. pro Francisca Ruiz, & Antonio Columna ejus Viro adversus creditores Æmilii Ruiz, ex istius persona volentes detrudere legitimam ex bonis matris, non obstante exheredatione facta ob crimen fratricidii; Et alteram, quod talis prohibitio non continet ipsius filii gravamen, sed potius favorabilem provisionem, ubi præsertim privatio non est omnimoda, & absque spe recuperationis, quo casu intrare potest difficultas ex *Riminald. conf. 70. motivata per Cyriac. ubi supra*, quod scilicet provisio concerneret magis favorem substituti, quam ipsius filii, sed est cum clausula reintegrationis in casu quo in pristinum statum, ac Principis gratiam restitueretur, tunc enim, ut bene præsertim advenit *Mastrill. dicta dec. 181. num. 27.* ipsius filii prohibita, favor est indubitatus, quoniam ita bona remanent ab ipso recuperabilia, cujus contrarium omnino dicendum esset, si bona ad fiscum devenirent, & adverteritur *dicto disc. 160. de Regal.*

Atque priusquam ad auctoritatum dinumerationem, vel rationum discussionem devenirem; Observandum esse dicebam cum *Farinac.* egregie loquente *conf. 173. num. 9. & 10.* ad terminorum seu casuum distinctionem, non bene factam à *Cyriaco ubi supra*, cum aliquo æquivoco, istos terminos confundente.

Siquidem, ut etiam ad istam confiscationis materiam advertitur generaliter *sub tit. de Regal. disc. 160.* Aliud est agere de quaestione, an generalis prohibitio alienationis facta simpliciter filio cum alterius substitutione in casu contraventionis capiat confiscationem tanquam speciem alienationis etiam respectu legitima, & tunc intrat quaestio inter *Castrès. & Arcinum*, quam bene examinant *Berous quest. 87. Boss. in tit. de bonorum publicat. nu. 41.* & alii, de quibus infra; Atque isto casu intrat distinctio, de qua *per Riminald. jun. conf. 50. & alios*, an prohibitio concernat, nec ne favorem filiorum, qui favor considerari solet, ubi filius est minor, vel prodigus, aut parùm industrius, seu aliàs malus rerum suarum administrator, aliaque distinctio, an adit admixtus favor tertii, vel solum prohibitio concernat favorem ipsius prohibiti, atque de isto casu loquuntur *Dec. conf. 442. num. 28. Ruin. conf. 129. num. 6. lib. 2. Berous & Bossius ubi supra. Alciat. conf. 67. num. 5. lib. 9. Rolan. conf. 98. n. 29. & sequen. lib. 2. Nonias conf. 97. num. 6. Berrett. conf. 133. num. 5. & alii apud Farinac. quest. 25. num. 47.*

Aliud verò est agere de quaestione magis speciali, an scilicet expressa prohibitio in casu delicti, & confiscationis, capiat etiam legitimam; & tunc excepto *Cyriaco*, neminem pro ejus opinione allegante præterquam *num. 44. Bossium sub tit. de bonorum publicat. num. 30.* discurrerem de Decreto Mediolani, nil autem determinansem in terminis juris communis; Quantum tunc viderelicuit, omnes concordant in affirmativa pro fisco exclusione, nullà factâ distinctione ætatis, vel imbecillitatis, ut in specie *Gratian. disc. 983. num. 25. Surd. conf. 570. per 101.*

Vermigliol. conf. 57. num. 2. Farin. dicto conf. 173. num. 79. & 10. Fusar. quest. 296. num. 112. Merlin. de legit. lib. 3. tit. 1. quest. 3. num. 5. vers. limitatur. *Mastrill. decis. 181. num. 22. cum sequen.* ubi in specie reprobatur distinctio inter majorem, & minorem ætatem, & respondetur *ad Riminald. conf. 70. cum eodem Riminald. conf. 193. num. 12.* quam distinctionem etiam *Gratian. ubi supra*, istamque opinionem ex *Surd. & Farin. ubi supra* firmat *Rota nostra dec. 635. num. 6. par. 4. rec. tom. 3.* Ex quibus liquet, quod attentis auctoritatibus, de his præcisis terminis loquentibus, ista est penè omnium recepta sententia, paucos habens contradictores, eoque magis recipienda, quia validis, ac probabilibus munita est rationibus pro meo judicio, ac genio ante omnia spectandis.

Duplicem siquidem D.D. hujus propositionis rationem assignant; Unam, quod patrilicium est filium exheredare, non solum ex quatuordecim causis in jure enumeratis, sed etiam ex aliis æquipollentibus, illa præsertim gravis, & scandalosi delicti, u sustinebam *in una Romana pecuniaria*, disputatorum A.C. pro Francisca Ruiz, & Antonio Columna ejus Viro adversus creditores Æmilii Ruiz, ex istius persona volentes detrudere legitimam ex bonis matris, non obstante exheredatione facta ob crimen fratricidii; Et alteram, quod talis prohibitio non continet ipsius filii gravamen, sed potius favorabilem provisionem, ubi præsertim privatio non est omnimoda, & absque spe recuperationis, quo casu intrare potest difficultas ex *Riminald. conf. 70. motivata per Cyriac. ubi supra*, quod scilicet provisio concerneret magis favorem substituti, quam ipsius filii, sed est cum clausula reintegrationis in casu quo in pristinum statum, ac Principis gratiam restitueretur, tunc enim, ut bene præsertim advenit *Mastrill. dicta dec. 181. num. 27.* ipsius filii prohibita, favor est indubitatus, quoniam ita bona remanent ab ipso recuperabilia, cujus contrarium omnino dicendum esset, si bona ad fiscum devenirent, & adverteritur *dicto disc. 160. de Regal.*

E converso autem *Cyriac.* duas assignat rationes parùm solidas. Unam scilicet, quod semel hæres non potest amplius desinere esse hæres, quæ nihil concludit, quoniam si vera esset, procederet indefinitè in reliqua hereditate, de qua nemo dubitat; Siquidem regula, quod *semel hæres &c.* procedit quoad ejus odia, & præjudicia, ne ob ejus delictum eximatur ab illis oneribus, quibus aliàs ad favorem tertii innocentis subjaceret, non autem ut exinde inferri possit ad deficientem testatoris potestatem præjudicandi in certo casu hæredi, eique adimendi quod reliquerat; Et altera ratio est illa invaliditatis dispositionis ob fraudem, quæ fisco fieret, quæ pariter eodem defectu laborat, quoniam si vera esset, locum habere deberet indefinitè in universa hereditate, cujus contrarium est verius, ut habetur *in hac eadem causa sub dicto tit. de fideicommissis disc. 130. & dicto disc. 160. de Regal.*

Item quatenus legitima dicto filio delinquenti debita esset, adhuc tamen dicebam, ut saltem ex ea, ejus filii actoribus debita esset legitima; Nil obstantè objectâ dispositione *textus in l. quisquis ff. filii verò Cod. ad leg. Jul. Majestatis*, ubi in bonis parentibus confiscatis ex crimine læsæ majestatis denegatur filii legitima, quasi quod isto casu, ob criminis acerbiteriam, filii quoque pœnas luere debeant; Tum quia hujusmodi pœna procedit, ubi constat de delicto per veras, ac legitimas probationes, scilicet autem ubi de simpliciter condemnatione criminali ex deductis *per Farinac. quest. 116. num. 130. Merlin.*

Merlin. de legitima lib. 3. tit. 1. quest. 30. numer. 22. Tum etiam quia procedit contra filios post delictum procreatos, sed etiam contra eos, qui jam procreati fuerant, vel locis citatis Farinac. numer. 92. Merlin. numer. 17. Rota apud Seraph. decis. 830. numer. 8. Ac etiam quia hujusmodi rigorosa poena, de aequalitate, ac generali Christiani orbis consuetudine non servatur Merlin. ubi supra numer. 26. & sequen. Farin. numer. 44. & sequen. Seraph. dicta decis. 830. numer. 9. & dicto discursu 160. de Regal.

Demum quoad praetensam imputationem officiorum in dictam legitimam, ob illorum translationem in caput, seu personam filii delinquentis, adhuc (cum sensu etiam veritatis) dicebam praetensionem Cameralium non subsistere; Dispositio enim seu ratio textus in l. Marcellus ff. ad Trebell. praesupponit quod actus alienationis esset alius illicitus, & cum delicto, ad quod excludendum, ita refertur ad causam licitam detractionum; Haec autem ratio in praesentem non cadit, quoniam hujusmodi translationes seu intellectiones aliud non important nisi ademptionem possessionis hujusmodi jurium, & sic est actus licitus, unde propterea dictorum officiorum sola nota cadere debebat in legitimam, quatenus debita esset, juxta ea, quae in terminis census vitalitii firmata fuerunt per Rotam in decisionibus editis in Romana, fideicommissi de Marianis coram Alberga- to de qua supra disc. 5. Atque super his, ac aliis, de quibus, dicto tit. de fideicommissis, disc. 150. honesta concordia finem dedit; Latius vero de hac materia confiscationis agitur dicto disc. 160. de Regal. & tractabitur eodem tit. de Regal. in supplemento, occasione agendi de quaestione, & quando fisco diversus, seu diversi territorii confiscat bona in suo territorio existentia.

6 Item favore civium Romanorum.
7 Hebraei dicuntur cives.

DISC. XIV.

Cum ob delictum N. filii Josephi Toscani bancherii Hebraei, Fiscus pro poena ab ipso praetensa, exequi curasset bona, & effectus banchi perdictum Josephum exerciti, sub praetextu, quod pro medietate spectarent ad filium, utpote jure domini idem bancum administrantem, atque negotia promiscue cum patre gerentem, quaestio autem esset civilis super pertinentia bonorum, ideoque non incongrua illis Advocatis, qui a materiis criminalibus omnino alieni vivunt, hinc priores disputationes habitae fuerunt super puncto pertinentiae bonorum, & exclusione praetensionis fisci, quod filius esset aequè dominus, ex eo quod bancum, aliaque negotia promiscue cum patre exercebat; Super quo, scribens pro Josepho dicebam, regulam assilire patri, quod scilicet bona praesumuntur ipsius, filius vero familias praesumitur pauper, quamvis cum patre cohabitando negotietur, cum censeatur id agere tanquam institor patris, Angel. conf. 85. numer. 2. Calcan. conf. 19. numer. 1. & 4. Roman. conf. 469. numer. 5. Soccin. conf. 92. numer. 15. & 18. lib. 2. Suid. conf. 441. Cyriac. controu. 477. Menoch. lib. 3. praesumpt. 50. numer. 1. Gratian. discept. 401. numer. 17. & sequen. Paschal. de patr. potest. cap. 3. numer. 10. & 11. Et hanc opinionem saepius sequuta est Rota, praesertim apud Bichium decis. 129. & 199. & in eadem causa dec. 188. & 318. par. 9. recent.

Fortius autem ubi probationes, & adminicula concurrant, quod bona, & merces essent patris, tunc enim quamvis filius esset industrius, atque in acquisitionibus aliquam participationem haberet, inmodò, seorsum à patre viverent, adhuc bona dicuntur patris, neque filius posset aliud praetendere nisi aliquam participationem lucri pro rata industria, juxta distinctionem Barr. in l. 1. §. nec Castrense numer. 5. ff. de collat. bonorum, & in l. cum oportet Cod. de bon. qua. lib. quam sequuntur Bald. & alii de quibus Roman. d. conf. 469. ibique Add. lit. A. Mangil. de impur. quest. 34. per tot. Menoch. de arbit. casu 126. Merlin. de legit. lib. 2. tit. 2. quest. 26. numer. 9. & 10. apud quos habetur de pluribus opinionibus, ac distinctionibus, & quomodo id procedat, & insinuat sub tit. de fideicommissis disc. 191. Et hic erat casus, quoniam non agebatur de negotiatione, seu acquisitione, adeo ut industria totum faceret, sed agebatur de banco, cujus acquisitiones principaliter proveniunt ex pecunia, quam clarè constabat totam esse patris, nullumque habeatur ex parte fisci saltim adminiculum, quod filius satis juvenis potuerit eam aliunde acquirere, unde propterea ejus industriae pretium, longè excedebant, non solum vicus, & vestitus, sed etiam aliae juvenilium errorum expensae.

Postquam verò cum illis difficultatibus, quae ubique notoriae sunt cum Fiscalibus, praesertim in criminalibus, superatus fuit iste punctus; Convulavit fisco ad praetensionem legitimam, dicto filio in bonis patris competentis, quam pro filii delicto, per fisco à patre quamvis viventepeti posse, contra juris communis dispositionem, statuunt Constitutiones Sixti V. & Pii IV. Atque in hoc fuit acrior disputatio, quam terminare oportuit cum aliqua compositione, ut frequentior est eventus controversiarum, quae cum fisco habentur; Inspecta autem veritate, praetensio minus juridica quoque videbatur ex duplici fundamento.

K 4 Primò

ROMANA
NULLITATIS EXEQU-
UTIONIS

PRO
JOSEPHO TOSCANO
CUM
FISCO.

Causa disputatus in Tribunali Gubernatoris, & sopi-
tus per compositionem.

An fisco cogat patrem viventem ad legiti-
mam filii delinquentis.
Et de Judaeis an dicantur in omnibus cives,
& gaudeant privilegiis Civitatis.

SUMMARIUM.

- 1 Acti series.
- 2 Filius familias praesumitur pauper, & omnia bona praesumuntur patris.
- 3 Etiam si esset industrius, & quid ubi debeat ratio-
ne industriae.
- 4 De Constitutionibus Pii IV. & Sixti V. ut fisco
petat pro delicto filii legitimam à patre vi-
vente.
- 5 Fallit ubi ex filio supersus filii.

De LUCA
ne
flamentis
et cat
CIV